

1.1 Člověk a společnost

1.1.1 Dějepis – charakteristika předmětu

Vzdělávací obsah

Dějepis přináší základní poznatky o minulosti. Jeho hlavním posláním je utváření historického vědomí jedince a předávání historické zkušenosti. Historie není jen uzavřenou minulostí, je východiskem pro kladení otázek, které objasňují příčiny mnohých společenských jevů současnosti. Důraz proto musí být kladen především na dějiny 19. a 20. století, kde leží kořeny většiny současných společenských jevů.

Začlenění předmětu do vzdělávací oblasti

Dějepis je spolu s předmětem Občanská výchova začleněn do vzdělávací oblasti **Člověk a společnost**, která na druhém stupni ZŠ navazuje na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět, která je koncipována pro první stupeň základního vzdělávání, zejména pak na tematický okruh Lidé a čas. Vhodným způsobem rozvíjí, prohlubuje a rozšiřuje kompetence získané v tomto tematickém okruhu.

Časové vymezení

Dějepis je na naší škole vyučován ve všech ročnících druhého stupně. Týdenní časová dotace činí ve všech ročnících dvě vyučovací hodiny.

Organizace práce

Dějepis je vyučován ve třídách s klasickým vybavením. K pestrosti výuky přispívá dobře vybavený kabinet a výukové programy na PC. Vyučovací hodiny věnované regionu mohou být realizovány formou historické vycházky (Valašské muzeum v přírodě, kostel Všech svatých – národní kulturní památka), nebo exkurzemi s vhodným zaměřením.

Formy a metody práce ve vyučování

výklad přiměřený věku dětí
diskuse
společná tvorba osnovy zápisu
práce s textem
samostatné vyhledávání informací
kritické čtení
skupinová práce
práce s talentovanými žáky (Dějepisná olympiáda)
využití audiovizuální techniky
práce na PC
práce s historickou mapou
práce s historickým atlasem
historická vycházka, exkurze

Průřezová témata

Výukou předmětu Dějepis prolínají všechna průřezová témata.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí žáků

Kompetence k učení

vést žáky k práci s textem

ukazovat cestu, jak aktivně získávat vědomosti (návštěva knihovny, práce s internetem)

pracovat s chybou (na různých událostech z dějin ukazovat důsledky chybného řešení)

vysvětlovat smysl celoživotního vzdělávání

Kompetence k řešení problémů

učit žáky nebát se problému

vyhledávat a ukazovat různé možnosti řešení problémů

na modelových historických skutečnostech ukazovat různé varianty řešení i s jejich historickými důsledky

učit žáky vyvozovat z historických zkušeností, jak problémům předcházet

Kompetence komunikativní

klást důraz na kulturní úroveň komunikace

vést žáky k jasnému, stručnému, přehlednému sdělení myšlenek

odstraňovat strach z veřejného vystupování

obhajovat vlastní názory

diskutovat o problémech

Kompetence sociální a personální

učit žáky pracovat v týmech (práce na projektech)

upevňovat vědomí, že ve spolupráci lze lépe naplňovat osobní i společné cíle

rozdílet schopnost respektovat a hodnotit práci vlastní i druhých

Kompetence občanské

vychovávat žáky jako svobodné občany, kteří znají svá práva a plní povinnosti

vést ke správnému postoji vůči projevům rasismu, xenofobie a nacionalismu

posilovat vědomí sounáležitosti k rodině evropských států

vést žáky k sebeúctě i k úctě k druhým lidem

Kompetence pracovní

vytvářet tvořivé a podnětné pracovní prostředí

vést žáky k vytváření správných pracovních návyků a dodržování dohodnutých pravidel

Dějepis	6. ročník
ŠVP - očekávané výstupy	Učivo
vysvětlí smysl historického zkoumání uvede příklad historických pramenů, vysvětlí poslání a hlavní úkoly archivů, muzeí, knihoven, galerií orientuje se na časové ose (rozliší pojmy rok, století, tisíciletí, počítání před naším letopočtem...) a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu	<ul style="list-style-type: none"> - význam zkoumání dějin, získávání informací o dějinách; historické prameny - historický čas a prostor
objasní dvě základní varianty vzniku člověka vyjmenuje vývojové stupně člověka popíše život člověka v paleolitu (způsob obživy, výroba nástrojů, život v tlupě, myšlení, umění) uvádí změny kvality života, srovnává s předchozími obdobími popíše pravěké zemědělství a způsoby zpracování a využití prvních kovů (význam neolitu) uvede příklady archeologických kultur na našem území	<p>člověk a lidská společnost v pravěku</p> <ul style="list-style-type: none"> - archeologie - vznik a vývoj lidského rodu - paleolit - mezolit - neolit - doba bronzová - doba železná
popíše vliv přírodních poměrů na vývoj starověkých států ukáže oblasti prvních států na mapě a uvede základní zeměpisné údaje (světadíl, názvy velkých řek, dnešní státy v těchto lokalitách) uvede obecné znaky a specifické zvláštnosti hospodářství společenského, politického, kulturního a náboženského vývoje objasní přínos starověkých států pro rozvoj světové civilizace (uvede příklady památek nebo objevů a základů věd pocházejících z jednotlivých oblastí prvních států)	<p>nejstarší starověké civilizace a jejich kulturní odkaz</p> <ul style="list-style-type: none"> - vznik starověkých států - Mezopotámie - Egypt - Čína - Indie
prokáže základní orientaci na mapě, popíše přírodní podmínky objasní úlohu bájí, pověstí a náboženství v životě Řeků vysvětlí význam styků Řeků s ostatním světem porovná státní zřízení a způsob života ve Spartě a Aténách objasní, proč došlo k řecko-perským válkám, peloponéské válce charakterizuje přínos řecké kultury pro rozvoj evropské civilizace, dokáže uvést konkrétní osobnosti vysvětlí pojem helénistická kultura seznámí se s osobností Alexandra Makedonského uvede nejznámější památky popíše přírodní podmínky, základní orientace na mapě	<p>Antické Řecko a Řím, Střední Evropa a její styky s antickým Středomořím</p> <ul style="list-style-type: none"> - přírodní podmínky, zemědělství a obchod - Minojská Kréta - Mykénské Řecko - Homérské období - Archaické období - Klasické období - nadvláda Makedonie - Etruskové - počátky Říma - Doba Královská - raná Římská republika - krize a zánik republiky - Řím za principátu

<p>charakterizuje dobu královskou, období republiky a císařství</p> <p>vysvětlí vznik křesťanství</p> <p>přínos římské kultury pro evropskou civilizaci, uvede osobnosti</p> <p>uvede nejznámější památky</p> <p>srovná vývoj antických států s vývojem u nás</p>	- pozdní říše Římská
---	----------------------

Dějepis	6. ročník	
Průřezová témata, přesahy, souvislosti		
VDO/2, 4 - práva a povinnosti žáka a občana, principy demokracie		
VMEGS/2 – objevujeme Evropu a svět		
VMEGS/1 - život dětí v jiných zemích		
MV/1, 3, 4 - rovnost všech ras		
OSV/SR/1 - problémy v mezilidských vztazích		
EV/2, 3 – základní podmínky života, lidské aktivity a problémy životního prostředí		

Dějepis	7. ročník
ŠVP - očekávané výstupy	Učivo
<p>uvede příčiny změn v Evropě</p> <p>popíše osídlení Evropy po rozpadu Západořímské říše</p> <p>popíše a porovná základní rysy vývoje v západoevropské oblasti, byzantsko slovanské oblasti a islámské kulturní oblasti</p>	<p>Nový etnický obraz Evropy, utváření států ve východoevropském a západoevropském kulturním okruhu a jejich specifický vývoj</p> <ul style="list-style-type: none"> - zrod nové Evropy - Francká říše - Byzantská říše - Karel Veliký - severští vládcové moří, Vikingové - zrod středověké Anglie - svatá říše německých císařů - Mongolové - Romové
<p>objasní postavení a úlohu církve ve středověké společnosti</p> <p>vymezí úlohu křesťanské víry v životě člověka</p> <p>popíše střetávání mezi různými náboženstvími</p>	<p>Islám a islámské říše ovlivňující Evropu (Arabové, Turci)</p> <ul style="list-style-type: none"> - náboženství - Islám - judaismus, Židé
<p>na mapě ukáže pravlast Slovanů, vysvětlí jejich rozdělení na západní, východní a jižní</p> <p>popíše život Slovanů v době jejich příchodu k nám</p> <p>charakterizuje první státní útvary na našem území</p> <p>dokáže zhodnotit politický a kulturní význam Velké Moravy a její postavení v Evropě</p> <p>rozliší počátky států podle pověstí a historicky prokázané skutečnosti</p> <p>srovnáním dá do souvislosti události na Velké Moravě a v Čechách</p> <p>objasní vnitřní vývoj Českého státu v evropských souvislostech</p> <p>vyjmenuje hlavní osobnosti konce 9. stol. a 10. stol.</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakterizuje románskou kulturu a uvede příklady románských staveb a umění 	<p>Velká Morava a český stát, jejich vnitřní vývoj a postavení v Evropě, křesťanství, papežství, císařství, křížové výpravy</p> <ul style="list-style-type: none"> - počátky dějin českých zemí, Slované - Velká Morava - počátky českého státu, - první Přemyslovci -
<p>objasní pokrok v zemědělství (kolonizace, trojpolní systém) a vznik měst</p> <p>popíše strukturu středověké společnosti a způsob života jednotlivých vrstev</p> <p>vymezí vztah církve ke kacířství</p> <p>charakterizuje význam období Českého státu v kontextu s evropským vývojem</p> <p>vyzvedne důležité osobnosti Přemyslovců a Lucemburků</p> <p>charakterizuje gotickou kulturu, popíše typickou gotickou stavbu, jmenuje příklad stavby</p>	<p>Struktura středověké společnosti, funkce jednotlivých vrstev, kultura středověké společnosti - románské a gotické umění a vzdělanost - život na počátku středověku</p> <ul style="list-style-type: none"> - proměna středověké krajiny, život na venkově - poslední Přemyslovci - románský sloh - gotický sloh - města a jejich význam - křížové výpravy
<p>vysvětlí nové myšlenky - reforma církve</p> <p>popíše průběh a výsledky husitské revoluce</p> <p>pochopí význam Jana Husa a husitské tradice</p> <p>objasní vývoj Českého státu po husitských válkách, objasní jeho postavení v evropských souvislostech (popíše úmysl vytvořit mírový svazek evropských panovníků)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - na prahu husitské revoluce - období husitství - království dvojího lidu -

popíše hlavní objevné cesty a vysvětlí jejich význam a důsledky pro Evropu	Zámořské objevy a počátky dobývání světa - zámořské plavby - civilizace Asie a Ameriky - objevení Ameriky - objevné plavby a jejich důsledky pro Evropu
vysvětlí podstatu humanismu, uvede hlavní osobnosti, objasní souvislost s antikou, popíše typickou renesanční stavbu orientuje se v nově vzniklé náboženské situaci v Evropě na příkladech vysvětlí absolutismus	Renesance, humanismus, reformace a jejich šíření Evropou - český stát za vlády Jagellonců - renesance - humanismus - reformace - proměna západní Evropy v 16. století - proměna východní Evropy
vysvětlí příčiny konfliktu mezi Anglií a Francií popíše turecké výboje objasní jejich vliv na evropské dění popíše okolnosti nástupu Habsburků na český trůn charakterizuje postavení českých zemí v habsburské monarchii vysvětlí podstatu sporu Habsburků s českými stavy a popíše jeho průběh vysvětlí příčiny vzniku třicetileté války, popíše průběh	- Český stát a velmoci 15. - 18. století - české stavovské povstání - Jan Ámos Komenský - třicetiletá válka postavení českých zemí po třicetileté válce

Dějepis	7. ročník	
Průřezová témata, přesahy, souvislosti		
MV/1,4 - střetávání a ovlivňování jednotlivých národů a národností, šíření kulturních poznatků, různé etnické skupiny		
MV/4 - křesťanství a islám		
VDO/2 - národní tradice		
VMEGS/1,2,3 - součást Svaté říše římské		
EV/3,4 - změna krajiny, zásahy člověka do krajiny, vliv na evropské zemědělství		
VMEGS /3 - vytváření silných států, mezinárodní smlouvy, systém kolektivní bezpečnosti		
VDO/2 - národní tradice		
OSV/MR/1,2 - Jan Hus		
VMEGS/1,2,3 - první celoevropský konflikt, vliv antické kultury, změna způsobu života		
VMEGS/1,2 - význam pro Evropu		

Dějepis	8. ročník
ŠVP - očekávané výstupy	Učivo
<p>popíše vývoj v jednotlivých částech Evropy (Anglie, Francie za Ludvíka XIV., Prusko, Rusko)</p> <p>porovná vývoj v jednotlivých částech Evropy</p> <p>vysvětlí vznik USA</p> <p>objasní vliv osvícenství na hospodářský, společenský a kulturní rozvoj</p> <p>charakterizuje postavení českých zemí v habsburské monarchii</p> <p>zhodnotí výsledky války (především pro české země)</p> <p>popíše hosp., náboženské a kulturní poměry po válce</p> <p>vysvětlí okolnosti nástupu Marie Terezie na trůn</p> <p>uvádí příklady reforem Marie Terezie a Josefa II., hodnotí jejich přínos</p> <p>charakterizuje barokní kulturu (architekturu, malířství a sochařství)</p> <p>uvede příklady barokních památek</p>	<p>Barokní kultura a osvícenství</p> <ul style="list-style-type: none"> - baroko - české baroko - společnost v období baroka - osvícenství - Rusko za Kateřiny II. - české země v druhé pol. 18. stol. - Marie Terezie a Josef II. <p>Absolutistický stát</p> <ul style="list-style-type: none"> - znaky - evropské vládnoucí dynastie - Anglická buržoazní revoluce
<p>popíše francouzskou společnost před revolucí</p> <p>sestaví základní osnovu průběhu revolučních událostí</p> <p>zhodnotí výsledek revoluce a objasní její vliv na evropský vývoj</p> <p>vypráví o napoleonských válkách</p> <p>popíše uspořádání Evropy po Vídeňském kongresu</p>	<p>Velká francouzská revoluce a napoleonské období, jejich vliv na Evropu a svět; vznik USA</p> <ul style="list-style-type: none"> - konec absolutismu ve Francii - Velká francouzská revoluce - konstituční monarchie ve Francii - republika a jakobínská hrůzovláda - direktorium a konzulát - Napoleon Bonaparte - napoleonské války <p>Industrializace a její důsledky pro společnost; sociální otázka</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vídeňský kongres, ponapoleonská Evropa - modernizace v Evropě 2. poloviny 19. století
<p>charakterizuje národní obrození a objasní úlohu jednotlivých osobností</p>	<p>Národní hnutí velkých a malých národů; utváření novodobého českého národa - české národní obrození</p> <ul style="list-style-type: none"> - metternichovský absolutismus - Habsburská monarchie a české země - úspěchy a prohry české politiky - česká společnost, cesta z ghetta - moderní umění - Habsburská monarchie a české země před první světovou válkou - emancipace žen - významné osobnosti a jejich díla
<p>vysvětlí v čem spočívá průmyslová revoluce a její vliv na život společnosti</p> <p>popíše průběh a výsledky revoluce 1848-1849 v našich zemích, habsburské monarchii a ostatních státech (6.4)</p> <p>charakterizuje vývoj v našich zemích a v Evropě v 50. a 60. letech</p> <p>objasní snahu evropských států získat nová území</p>	<p>Revoluce 19. století jako prostředek řešení politických, sociálních a národnostních problémů</p> <ul style="list-style-type: none"> - revoluce ve Francii - průmyslová revoluce - Viktoriánská Anglie - sjednocení Německa a Itálie
<p>Žák vymezí význam kolonií</p> <p>popíše vývoj v USA</p> <p>popíše pokrok, který přinesla vědeckotechnická revoluce</p> <p>uvede konkrétní příklady vynálezů</p>	<p>Politické proudy (konzervativismus, liberalismus, demokratismus, socialismus), ústava, politické strany, občanská práva</p>

<p>charakterizuje hlavní změny konce 19. a počátku 20. stol. (hospodářství, společnost, kulturní a mezinárodní vztahy)</p> <p>objasní postavení českých zemí v Rakousko-Uh.</p> <p>vysvětlí hlavní cíle české politiky</p> <p>vysvětlí příčiny vzniku ohnisek napětí v Evropě</p>	
	<p>Industrializace a její důsledky pro společnost; sociální otázka</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vídeňský kongres, ponapoleonská Evropa <p>modernizace v Evropě 2. poloviny 19. století</p> <p>Konflikty mezi velmocemi, kolonialismus</p> <ul style="list-style-type: none"> - vzestup Spojených států amerických, Jih proti Severu - Rusko - Japonsko - kolonialismus
<ul style="list-style-type: none"> - popíše příčiny, průběh a výsledky první světové války - vysvětlí postavení a úlohu českého národa ve válce 	<p>První světová válka a její politické, sociální a kulturní důsledky;</p> <ul style="list-style-type: none"> - počátek 1. světové války, sarajevský atentát - Dohoda proti Trojspolku - průběh 1. světové války - Češi za 1. světové války - Ruská bolševická revoluce - konec 1. světové války

Dějepis	8. ročník
Průřezová témata, přesahy, souvislosti	
VMEGS/1,2,3 - změna způsobu života lidí, vytváření mocenských bloků, celosvětový konflikt, vliv revoluce na evropský vývoj	
VDO/2 - zrušení nevolnictví	
EV/3,4 - změna životního prostředí, manufaktury, zásahy člověka do přírody	
OSV/MR/2 - rovnost mezi pohlavími	
VDO/3 - Deklarace práv člověka a občana, boj za národní práva	
MedV/5 - počátky českých novin	
MV/1,2,4 - mnohonárodnostní stát, vztah Češi a Němci	
MV/1,2,3,4 - soužití různých etnických skupin	
EV/3,4 - vliv průmyslu na prostředí a rozšiřování měst, důsledky války	
VDO/2,3,4 - snaha českého národa o samostatnost	

Dějepis	9. ročník
ŠVP - očekávané výstupy	Učivo
<p>objasní vznik versailleského mírového systému</p> <p>objasní vznik Společnosti národů</p> <p>vysvětlí vznik samostatného státu, vyjmenuje osobnosti</p>	<p>Mezinárodně politická a hospodářská situace ve 20. a 30. letech; totalitní systémy - komunismus, fašismus, nacismus - důsledky pro ČSR a svět - poválečná krize, komunismus a fašismus</p> <ul style="list-style-type: none"> - poválečná obnova a nástup "zlatých 20. let" - léta prosperity v ČSR - léta krize v ČSR - světová hospodářská krize - nástup nacismu v Německu - důsledky pro ČSR a svět - ohrožení demokracie totalitou, vývoj v SSSR- nebezpečí nového válečného konfliktu, rozpad versailleského systému - obrana demokracie a republiky <p>kultura a věda v první republice</p> <p>Nové uspořádání Evropy a úloha USA ve světě; vznik ČSR, její hospodářsko-politický vývoj, sociální a národnostní problémy - poválečné uspořádání světa</p> <ul style="list-style-type: none"> - vznik Československé republiky - charakteristické rysy československé demokracie
<p>charakterizuje vývoj v Československu, Evropě i ve světě ve 20. a 30. letech</p> <p>uvede příklady extremistických hnutí, dokáže srovnat pravicový a levicový extremismus</p> <p>vyvodí odlišnost demokracie a totality</p> <p>uvede příčiny a důsledky hospodářské krize a její vliv na politický systém</p> <p>charakterizuje výsledky boje demokratických sil proti totalitním režimům u nás a ve světě</p> <p>vyloží antisemitismus, rasismus, uvede příklady</p>	<p>Mezinárodně politická a hospodářská situace ve 20. a 30. letech; totalitní systémy - komunismus, fašismus, nacismus - důsledky pro ČSR a svět - poválečná krize, komunismus a fašismus</p> <ul style="list-style-type: none"> - poválečná obnova a nástup "zlatých 20. let" - léta prosperity v ČSR - léta krize v ČSR - světová hospodářská krize - nástup nacismu v Německu - důsledky pro ČSR a svět - ohrožení demokracie totalitou, vývoj v SSSR - nebezpečí nového válečného konfliktu, rozpad versailleského systému - obrana demokracie a republiky - kultura a věda v první republice
<p>popíše příčiny, průběh a výsledky II. světové války</p> <p>uvede základní časové mezníky a místa nejvýznamnějších válečných operací</p> <p>vysvětlí pojem protektorát Čechy a Morava</p> <p>orientuje se v domácím a zahraničním odboji</p> <ul style="list-style-type: none"> - uvede významné osobnosti odboje, vyzvedne charakteristické rysy jejich osobnosti 	<p>Druhá světová válka, holocaust; situace v našich zemích, domácí a zahraniční odboj; politické, mocenské a ekonomické důsledky války</p> <ul style="list-style-type: none"> - vypuknutí 2. světové války - západní tažení, bitva o Anglii - napadení Sovětského svazu - obrat ve vývoji 2. světové války - od Mnichova k okupaci - nebezpečí totality ve druhé republice, 14. a 15. březen 1939 - Co byl protektorát? - národ se bránil - formy odboje, heydrichiáda - zahraniční odboj - Českoslovenští vojáci na frontách 2. světové války - závěrečné etapy 2. světové války - charakteristické rysy 2. světové války - důsledky 2. světové války

<p>objasní změny které nastaly v obnovené Československu v důsledku války i světového vývoje popíše průběh vnitropolitického zápasu, který končí únorovými událostmi v roce 1948 charakterizuje vývoj v Československu v období totalitní vlády (hospodářský, politický, náboženský, kulturní, vykonstruované procesy) srovná vývoj v Československu s vývojem v západních zemích, zformuluje základní rozdíly zhodnotí význam pokusu o reformu režimu v roce 1968 charakterizuje význam Charty 77 popíše události vedoucí k pádu komunistického režimu a vytvoření České republiky</p>	<p>Československo od únorového převratu 1945 do r. 1989, vznik ČR</p> <ul style="list-style-type: none"> - upevnění sovětského bloku - řešení německé otázky - poválečné Československo do květnových voleb 1946 - život po válce - osud národnostních menšin v ČSR <ul style="list-style-type: none"> - komunistické Československo - protikomunistický odboj, poúnorový exil a lidé doma - změny v Evropě na přelomu 50. a 60. let - pád mýtu o socialismu v Československu - léta uvolnění - pokus o nápravu systému v Československu v roce 1968 - normalizace v Československu - mezinárodní vývoj od 60. let <ul style="list-style-type: none"> - konec nesvobody
<p>vysvětlí proč došlo po roce 1945 k rozporu mezi bývalými spojenci objasní pojem studená válka</p>	<p>Studená válka, rozdělení světa do vojenských bloků reprezentovaných supervelmocemi; politické, hospodářské, sociální a ideologické soupeření</p> <ul style="list-style-type: none"> - mír po válce - Evropa na rozcestí - prohra československé demokracie - kulturní a duchovní vývoj v ČSR 1945 - 1948
<p>uvede příklady rozpadu koloniálního systému posoudí postavení rozvojových zemí</p>	<ul style="list-style-type: none"> - vývoj zemí 3. světa od 2. světové války - konec koloniálních mocností - nároky na sebeurčení rozvojových zemí
<p>charakterizuje rozvoj vědy, techniky, vzdělanosti a umění podá důkazy kladného i záporného vlivu rozvoje vědy a techniky na společnost a přírodu - základním způsobem se orientuje v globálních problémech současného světa (zajištění míru a bezpečnosti, lidských práv, vzdělání, zdraví, ochrany životního prostředí ...)</p>	<p>Svět na prahu 21. století Problémy současnosti; věda, technika a vzdělání jako faktory vývoje; sport a zábava - migrační krize v Evropě od roku 2015</p>

Dějepis	9. ročník
Průřezová témata, přesahy, souvislosti	
VMEGS/1,3 - Společnost národů	
OSV/MR/1,2 - osobnost T.G.M.	
VDO/2 - demokratický stát	
MV/1 - spol. stát Čechů a Slováků	
VDO/4 - demokracie X totalita, mnichovská dohoda, porušování demokratických principů	
VMEGS/2 - celosvětová krize	
MV3,2,4 - Židé za války	
VMEGS/1 - celosvětový konflikt	
EV/3,4 - jaderné zbraně	
MedV/2,5 - úloha propagandy	
OSV/MR/2 - význačné osobnosti odboje	
VMEGS/3 - poválečná pomoc a spolupráce	
VDO/3 - úloha demokratických voleb	
MV/1,2 - Češi a Němci po válce, migrace	
VMEGS/2 - rozpad koloniálního systému	
VDO/2,3 - porušování občanských práv	
MedV/1 - média ve službách moci	
EV/3 - vliv techniky na životní prostředí	
VMEGS/1,3 - globalizace	
MedV/5 - úloha různých typů médií, důležitost správného vyhodnocení informací	

1.1.2 Občanská výchova - charakteristika předmětu

Motto: „Konejte všichni své povinnosti rodině, v obci, živnosti, řemesle, úřadě, ve škole, v jakémkoli povolání – a budete praví vlastenci.“ František Palacký

Vzdělávací obsah

Předmět Občanská výchova směřuje k postupnému formování a rozvíjení občanského profilu žáků. Pomáhá žákům při orientaci v životě. Seznamuje je s postavením jednotlivců ve struktuře společenských vztahů. Otevírá cestu k sebepoznání a přijímání pozitivních životních hodnot. Pomáhá při utváření a rozvíjení vztahů k sobě samému (formování odpovědnosti za vlastní život), k ostatním lidem, živým bytostem, k obci, v níž žijí, k regionu, ke státu, který je jejich domovem, ke světu.

Předmět Občanská výchova je spojen se současným životem žáků, s jejich pocity, zážitky, zkušenostmi i nejasnostmi. Poznatky, dovednosti i zkušenosti z výuky Občanské výchovy potřebují žáci k tomu, aby si dokázali poradit v situacích osobního, rodinného, pracovního i občanského života, do kterých se po ukončení školní docházky dostanou.

Začlenění předmětu do vzdělávací oblasti a mezipředmětové vztahy

Předmět Občanská výchova patří spolu s dějepisem do vzdělávací oblasti **Člověk a společnost**, která svým obsahem směřuje k tomu, aby žáci poznali dějinné, sociální a kulturně historické aspekty života v jejich rozmanitosti a ve vzájemných souvislostech. Vybavuje žáka znalostmi a dovednostmi potřebnými pro jeho aktivní zapojení do života demokratické společnosti.

Obsah vzdělávací oblasti Člověk a společnost navazuje na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět. Kromě dějepisu postupuje učitel občanské výchovy v kontinuitě s dalšími příbuznými obory, zejména zeměpisem, českým jazykem a výchovou ke zdraví. Ze vzdělávacího oboru Výchova ke zdraví je do předmětu Občanská výchova zařazeno téma vztahy mezi lidmi a formy soužití. Téma je zařazeno do 6. ročníku a odpovídají mu první dva očekávané výstupy vzdělávacího oboru Výchova ke zdraví.

Časové vymezení

6. – 9. ročník 1 vyučovací hodina týdně

Organizace práce

Výuka je realizována v kmenových třídách, učebně PC, případně v jiných prostranstvích mimo školu.

Formy a metody práce ve vyučování

vyprávění, popis, výklad, diskuse, beseda, práce s textem
skupinové vyučování, samostatná práce, projekty

exkurze, vycházka, pozorování v terénu
obrazové materiály (encyklopedie), video, přístup na Internet
hra, dramatizace, soutěže, testy

Průřezová témata

Výukou předmětu Občanská výchova prolínají všechna průřezová témata.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí žáků

Kompetence k učení

Učitel vede žáky k:

vyhledávání a třídění informací

k snaze seznámit se s obecně používanými termíny a symboly vzdělávacího oboru Výchova

k občanství a dávat je do souvislosti s příbuznými vzdělávacími obory Dějepis a Zeměpis

Učitel používá:

metody, při kterých docházejí k objevům, řešením a závěrům žáci

zadávání úkolů způsobem, který umožňuje volbu různých postupů

Kompetence k řešení problémů

Učitel vede žáky k:

využívání moderních vyučovacích metod k řešení nejrůznějších problémů

snaze řešit problémové úkoly vázané na každodenní život

posuzování řešení z nejrůznějších společenských aspektů

možnosti poukázat na způsoby řešení lokálních i globálních problémů na národní a mezinárodní úrovni

možnosti klást otevřené otázky

podporujeme žáky v používání digitálních technologií pro zlepšování prostředí, ve kterém žijí (např. pro objevování problémů, pro jejich řešení, pro prezentaci výsledků)

Kompetence komunikativní

Učitel vede žáky k:

k vyjadřování a zdůvodňování vlastních názorů a respektování práv a názorů druhých

k výstižnému a souvislému formulování svých názorů na společenské dění, ke kultivovanému projevu ve styku s ostatními lidmi a institucemi, podněcovat k argumentaci a k využívání informačních a komunikačních prostředků

Kompetence sociální a personální

Učitel vede žáky k:

skupinové a projektové spolupráci, práci v týmu

hodnotit druhé i sebe způsobem, který jim umožní vnímat pokrok

tomu, aby na základě vlastních kritérií hodnotili své činnosti, vážili si své práce i práce jiných

rozvíjení dovednosti diskutovat ve skupině, třídě
rozvíjení a uplatňování odpovědného chování a jednání v digitálním světě
utváření a rozvíjení etického a právního povědomí pro situace v digitálním prostředí
vedeme žáky k zodpovědnému budování a spravování digitální identity a zařazujeme aktivity, které vedou žáky k posuzování jejich digitální stopy
vysvětlujeme nebezpečí sociálních nebo názorových bublin

Kompetence občanské

Učitel žáky vede a pozitivně motivuje k:

dodržování pravidel slušného chování

odpovědnému a aktivnímu občanskému životu

úctě k vlastnímu národu i k jiným národům a etnikům

respektu a ohleduplnosti ke kulturním či jiným odlišnostem lidí

k utváření pozitivních vztahů k opačnému pohlaví

zapojování se do společnosti a do občanského života prostřednictvím digitálních technologií

k zájmu o aktuální dění v obci, ČR, EU a ve světě a rozvíjení zájmu o veřejné záležitosti

rozvíjíme u žáků právní povědomí pro situace v digitálním prostředí; vedeme žáky k tomu, aby ve svých školních i domácích úkolech dodržovali autorská práva a citovali informační zdroje

motivujeme žáky k tomu, aby prostřednictvím digitálních technologií vyjadřovali své názory, ověřovali fakta, aby digitální technologie využívali pro zapojování se do rozhodování na třídní, celoškolní i mimoškolní úrovni a aby jejich prostřednictvím navazovali a udržovali kontakty a propojovali lidi

Kompetence pracovní

Učitel vede žáky k:

zdravé sebedůvěře

rozvíjení realistického hodnocení vlastních možností a schopností při přípravě na další a profesní zaměření

seznámením se s fungováním a strukturou společenských institucí

Kompetence digitální

podporujeme žáky v tom, aby využívali digitální technologie pro průzkumy, šetření a ankety zaměřené na život ve škole a v obci

vedeme žáky k tomu, aby chránili své osobní údaje a svá osobní data

klademe důraz na respektování a dodržování etikety při interakci v digitálním prostředí

Občanská výchova	6. ročník
ŠVP - očekávané výstupy	Učivo
<ul style="list-style-type: none"> -orientuje se v kalendáři -vysvětlí původ a způsoby dodržování svátku -uvádí příklady pranostik -uvede příklady dodržování tradic v regionu -respektuje přijatá pravidla soužití mezi vrstevníky a partnery; -pozitivní komunikací a kooperací přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů v širším společenství (v rodině, komunitě) -respektuje a dodržuje normy chování (tzv. netiketu) při používání digitálních technologií a při interakci v digitálním prostředí -respektuje a dodržuje zásady autorského práva -pracuje s informacemi v souladu se zákony -vysvětlí role členů rodiny a uvede příklady pozitivního a negativního vlivu na kvalitu sociálního klimatu (rodinné prostředí, vrstevnická komunita) z hlediska prospěšnosti zdraví -vysvětlí, proč je třeba pro dobré fungování školy řídit se stanovenými pravidly školního řádu – právy a povinnostmi -zapojuje se do činnosti samosprávy žáků -zodpovědně přistupuje k přípravě na vyučování -objasní význam školy pro další život -uvede příklady památných míst obce (regionu) a vysvětlí, k jakým událostem či osobnostem se vážou -zmapuje místa a aktivity veřejného dění a to, jakými osobními nebo digitálními cestami informuje obec své občany a o čem je takto informuje -zjistí, kde najde kontakty na obecní úřad nebo úřad městské části 	<ul style="list-style-type: none"> -ochrana kulturních památek, přírodních objektů a majetku -lidská setkání - přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi, rovnost a nerovnost, rovné postavení mužů a žen - lidská solidarita, pomoc lidem v nouzi, potřební lidé ve společnosti -zásady lidského soužití - morálka a mravnost, svoboda a vzájemná závislost, pravidla chování - dělba práce a činností, výhody spolupráce lidí -mapa veřejného dění a veřejných institucí v obci; internetové stránky obce / městské části, včetně kontaktů, obec / městská část na sociálních sítích -netiketa – přehled pravidel a jejich praktické používání; zásady autorského práva a jejich dodržování v praktických situacích (při práci s texty, obrázky a videi) – respektování licencí (např. užití díla pro osobní potřebu, komerční využití díla, vytváření odvozených děl), citace, souhlas autora; práce s informacemi – férové užití děl, problematika stahování, sdílení a šíření -hospodaření - rozpočet domácnosti, úspory, investice, úvěry, splátkový prodej, leasing -právní řád České republiky - význam a funkce právního řádu, orgány právní ochrany občanů, soustava soudů

Občanská výchova	6. ročník	
Průřezová témata, přesahy, souvislosti		
EV/3 - Den Země		
MV/2 - integrace jedince v rodinných a vrstevnických vztazích		
VDO/1 - demokratická atmosféra a demokratické vztahy ve škole; formy participace žáků na životě místní komunity; spolupráce školy se správními orgány a institucemi v obci		
OSV/MR/1 - zvládání učebních problémů		
MV/1 - respektování zvláštností různých etnik žijících v místě školy		
VDO/3 - obec jako základní jednotka samosprávy státu		
MV/3 - postavení národnostních menšin		

Občanská výchova	7. ročník
ŠVP - očekávané výstupy	Učivo
<ul style="list-style-type: none"> - zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi; vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi a jak pomoci v situacích ohrožení a obrany státu - uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, případně neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem - objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám - rozpozná netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti - posoudí a na příkladech doloží přínos spolupráce lidí při řešení konkrétních úkolů a dosahování některých cílů v rodině, ve škole, v obci - v reálné nebo modelové situaci kultivovaně vyjadřuje osobně i digitálně svůj názor, souhlas, podporu nebo nespokojenosti a kritiku ke stavu nebo situaci ve své škole nebo k dění ve svém okolí - analyzuje a srovná, co nebo kdo na něj má vliv ve fyzickém a v digitálním prostředí - analyzuje a doloží, jak a v jakých situacích digitální technologie zlepšují nebo zhoršují život různým sociálním skupinám - porovnává různé podoby a projevy kultury - projevuje smysl a cit pro kulturní rozdíly, respektuje odlišné projevy kultury a kulturní zvláštnosti - vysvětlí přínos kulturních institucí pro život lidí - zhodnotí nabídku kulturních institucí a cíleně z ní vybírá akce, které ho zajímají - kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí - rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví včetně duševního vlastnictví, a způsoby jejich ochrany, uvede příklady, - sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti, dodržuje zásady hospodárnosti a vyhýbá se rizikům v hospodaření s penězi - přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí 	<ul style="list-style-type: none"> - státní symboly, státní svátky, významné dny - naše vlast - pojem vlasti a vlastenectví- zajímavá a památná místa, co nás proslavilo, významné osobnosti - naše obec, region, kraj - důležité instituce, zajímavá a památná místa, - významní rodáci, místní radnice
	<ul style="list-style-type: none"> - majetek, vlastnictví - formy vlastnictví; hmotné a duševní vlastnictví, jejich ochrana - hospodaření s penězi, majetkem a různými formami vlastnictví
	<ul style="list-style-type: none"> - právní základy státu - znaky státu, typy a formy státu - státní občanství ČR - Ústava ČR - složky státní moci, jejich orgány a instituce- principy demokracie - znaky demokratického způsobu rozhodování a řízení státu - politický pluralismus, sociální dialog a jejich význam - význam a formy voleb do zastupitelstev - lidská práva - základní lidská práva, práva dítěte, jejich ochrana - úprava lidských práv a práv dětí v dokumentech - právní řád ČR - význam a funkce právního řádu, orgány právní ochrany občanů - vyjádření názoru, souhlasu, podpory nebo nespokojenosti a kritiky různými nástroji - vliv digitálních technologií na různé oblasti života (např. oblast vztahů, spolupráce, vzdělávání, práce, zábavy, občanského života, politiky) nebo vliv na různé sociální skupiny (např. podle věku, profese) – obecný přístup; - vliv digitálních technologií na život žáka – osobní pohled (zmapování, rizika, prevence)
	<ul style="list-style-type: none"> - významné globální problémy včetně válek a terorismu, možnosti jejich řešení - osobní údaje a citlivé údaje a jejich ochrana; - příklady nenávistných a podvodných praktik nebo zneužití osobních údajů včetně fotografií a videí; - postup pro oběti nenávistných a podvodných praktik nebo pro oběti zneužití osobních údajů (např. v případě nenávistných komentářů, ztráty nebo zneužití hesla, krádeže digitální identity, kyberšikany, kyberstalkingu, online vydírání) - práce s informacemi – férové užití děl, problematika stahování, sdílení a šíření - protiprávní jednání v oblasti nakládání s osobními údaji a v oblasti šíření nenávisti – omezování svobody projevu, schvalování trestného činu, vydírání, podvod, hacking, hoax, kyberšikana

- respektuje a dodržuje licence, které upravují majetková práva autorů
- uvede příklady toho, co je a co není možné dělat s cizím dílem bez souhlasu autora
- rozpozná projevy šíření nenávisti, omezování svobody projevu, vydírání, podvodu a neoprávněného nakládání s osobními údaji v digitálním prostředí
- uvede příklady základních práv a svobod každého člověka a některých dokumentů upravujících lidská práva
- posoudí význam ochrany lidských práv a svobod, rozumí povinnostem občana při zajišťování obrany státu
- zhodnotí, které osobní údaje mohou být zneužity a proč
- navrhne, jak chránit svou digitální identitu a digitální stopu a jak se chránit proti neoprávněnému nakládání s osobními nebo citlivými údaji v digitálním prostředí
- navrhne, jak postupovat v případě, že se stane obětí nenávistných a podvodných praktik nebo zneužití osobních údajů ve fyzickém nebo digitálním prostředí

Občanská výchova	7. ročník	
Průřezová témata, přesahy, souvislosti		
MV/3 - projevy rasové nesnášenlivosti		
MV/2 - základní morální normy		
VDO/4 - demokratický způsob řešení konfliktů a problémů v osobním životě i společnosti		
VDO/2 - principy soužití s minoritami, Listina základních práv a svobod		
OSV/SR/2 - péče o dobré mezilidské vztahy		
OSV/SR/3 - komunikace v různých situacích (asertivita, agrese, manipulace)		
EV/3 - ochrana přírody a kulturních památek		
MedV/5 - vliv médií na kulturu		
MV/5 - otázka lidských práv, základní dokumenty		

Občanská výchova	8. ročník
ŠVP - očekávané výstupy	Učivo
<ul style="list-style-type: none"> - získá základní představu o znacích emocí a dostává tak návod k vlastnímu sebepoznání - posoudí význam kamarádských a přátelských vztahů s vrstevníky pro život a poznání sebe sama - objasní používání různých postupů při zvládání náročných životních situací - objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života - posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek - rozpoznává projevy záporných charakterových vlastností u sebe, u druhých lidí, kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání - popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru - rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestních činů - rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady - provádí jednoduché právní úkony a chápe jejich důsledky, uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy – osobní přeprava, koupě, oprava či pronájem věci - popíše postup, jak reklamovat zboží nebo službu, které byly zakoupeny online, a jak odstoupit od smlouvy při online nákupu - zmapuje a zhodnotí, jak digitální technologie ovlivňují různé oblasti života - snaží se rozpoznat propagaci, dezinformaci a manipulaci v digitálním prostředí a zhodnotí, jak to ovlivňuje chování a jednání lidí - rozpozná porušení práva na ochranu osobnosti ve fyzickém a digitálním prostředí a uvede příklady 	<ul style="list-style-type: none"> - vztahy mezi lidmi - osobní a neosobní vztahy, mezilidská komunikace - konflikty v mezilidských vztazích, problémy lidské nesnášenlivosti
	<ul style="list-style-type: none"> - podobnost a odlišnost lidí - projevy chování, rozdíly v prožívání, myšlení a jednání - osobní vlastnosti, dovednosti a schopnosti, charakter-vrozené předpoklady, osobní potenciál - vnitřní svět člověka - vnímání, prožívání, poznávání a posuzování skutečnosti, sebe i druhých lidí, systém osobních hodnot, sebehodnocení - stereotypy v posuzování druhých lidí - osobní rozvoj - životní cíle a plány, životní perspektiva, adaptace na životní změny, sebezměna - význam motivace, aktivity, vůle a osobní kázně při seberozvoji
	<ul style="list-style-type: none"> - vliv digitálních technologií na různé oblasti života (např. oblast vztahů, spolupráce, vzdělávání, práce, zábavy) nebo vliv na různé sociální skupiny - sociální nebo názorové bubliny; propagace, dezinformace a manipulace v digitálním prostředí – reklama, hoax, fake news, volební kampaň, product placement - online nakupování – elektronicky uzavřená kupní smlouva, reklamace, odstoupení od smlouvy, práva spotřebitele v digitálním prostředí; - právo na ochranu osobnosti – např. právo na ochranu jména, právo na ochranu cti a důstojnosti, autorské právo; - protiprávní jednání v oblasti ochrany osobnosti – neoprávněné nakládání s osobními údaji, sledování soukromého života, krádež digitální identity
	<ul style="list-style-type: none"> - významné globální problémy včetně válek a terorismu, možnosti jejich řešení
	<ul style="list-style-type: none"> - pravidla bezpečnosti v silničním provozu pro chodce i cyklisty - poskytnutí 1. pomoci - řešení složitějších křížovatek a situací v provozu - praktická cvičení na dopravním hřišti (spolupráce s MP) -
	<ul style="list-style-type: none"> - trh práce - povolání lidí, druhy pracovišť, pracovních prostředků, pracovních objektů, charakter a druhy

- objasní význam právní úpravu důležitých vztahů - vlastnictví, pracovní poměr, manželství
- dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich porušování
- přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod, rozumí povinností občana při zajišťování obrany státu
- diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání

pracovních činností; požadavky kvalifikační, zdravotní a osobnostní; rovnost příležitostí na trhu práce - podnikání
druhy a struktura organizací, nejčastější formy podnikání, drobné a soukromé podnikání

